

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

27

YASAMA YILI

3

SIRA SAYISI: 167

İzmir Milletvekili Binali Yıldırım'ın Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kenya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji ve Hidrokarbon Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/1583) ve Dışişleri Komisyonu Raporu

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
“http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/sirasayi_sd.sorgu_baslangic”
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 2/1583 Esas Numaralı Teklifin

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı 4

- Genel Gerekçesi 4

• Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi 5

• Dışişleri Komisyonu Raporu 6

• Teklif Metni 10

• Dışişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin 10

• Mutabakat Zaptı 11

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Gelen Kâğıtlar Listesi'nde yayımlanan 420144 evrak numaralı "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kenya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji ve Hidrokarbon Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptı"nın onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

30/01/2019

Binali Yıldırım

İzmir

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Başkanı

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/1583)	
ESAS	Dışişleri Komisyonu
TALİ	Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu

GENEL GEREKÇE

"Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kenya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji ve Hidrokarbon Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptı" 8 Nisan 2014 tarihinde Ankara'da imzalanmıştır.

Söz konusu Mutabakat Zaptı; Türkiye ve Kenya arasında hidrokarbonlar, elektrik, hidroelektrik enerji santralleri, termik enerji santralleri ve yenilenebilir enerji alanlarında işbirliğinin geliştirilmesini hedeflemekte ve bu hedef doğrultusunda her iki ülkede tarafların ilgili şirketlerinin enerji ve hidrokarbonlar sektörüne yatırım yapmalarının teşviki ile petrol ve gaz arama ve üretiminin geliştirilmesi ve teşviki, petrol türevlerinin depolanması, pazarlanması, taşınması ve dağıtımı, elektrik tesislerinin inşası, yönetimi ve elektrik iletimi konularında ortak projelerin tespit edilmesi ve geliştirilmesini kapsamaktadır.

Ayrıca, Mutabakat Zaptı çerçevesinde müşterek işbirliği planlarının gerçekleştirilmesi için taraflar arasında, uygun olduğunda, Enerji ve Hidrokarbon Çalışma Grubunun kurulması öngörülmüştür.

Doğu Afrika ülkeleri arasında stratejik bir konuma ve yeraltı ile yerüstü kaynaklara sahip olan Kenya Cumhuriyeti ile Ülkemiz arasında enerji ve hidrokarbonlar alanında işbirliğinin geliştirilmesinde yarar görülmekte olup söz konusu Mutabakat Zaptı ile bu işbirliğinin somut projeler haline getirilmesi sağlanmış olacaktır.

T.C.

Cumhurbaşkanlığı

Sayı: 68244839-599-13144

25 Ocak 2019

Konu: Mutabakat Zaptı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

8 Nisan 2014 tarihinde Ankara’da imzalanan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kenya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji ve Hidrokarbon Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptı”nı Anayasanın 90 ıncı maddesi gereğince onaylanması uygun bulunmak üzere ilişikte bilgilerinize sunarım.

Recep Tayyip ERDOĞAN

Cumhurbaşkanı

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

29/1/2020

Esas No: 2/1583

Karar No: 118

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Cumhurbaşkanlığınca 25/1/2019 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kenya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji ve Hidrokarbon Alanında İş Birliğine İlişkin Mutabakat Zaptı”, 31/1/2019 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı İzmir Milletvekili Binali Yıldırım imzasıyla “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kenya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji ve Hidrokarbon Alanında İş Birliğine İlişkin Mutabakat Zaptının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi” olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuştur. 27/3/2019 tarihinde esas komisyon olarak Komisyonumuza, tali komisyon olarak Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonuna havale edilen 2/1583 esas numaralı Kanun Teklifi, Komisyonumuzun 27’nci Yasama Dönemi 15/1/2020 tarihli 18’inci toplantısında Dışışleri Bakanlığı ve Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı yetkililerinin de katılımlarıyla görüşülmüştür.

Komisyonumuza havale edilen metinler incelendiğinde Teklif ile; Türkiye ile Kenya arasında; hidrokarbonlar, elektrik, hidroelektrik ve termik enerji santralleri ile yenilenebilir enerji alanlarında iş birliğinin geliştirilmesini ve tarafların ilgili şirketlerinin enerji ve hidrokarbonlar sektörüne yatırım yapmalarının teşviki ile petrol ve gaz arama ve üretiminin geliştirilmesini ve teşvikini, petrol türevlerinin depolanmasını, pazarlanmasını, taşınmasını ve dağıtımını, elektrik tesislerinin inşası, yönetimi ve elektrik iletimi konularında ortak projelerin tespit edilmesini ve geliştirilmesini ve müşterek iş birliği planlarının gerçekleştirilmesi için Enerji ve Hidrokarbon Çalışma Grubu’nun kurulmasını öngören Anlaşma’nın onaylanmasının uygun bulunmasının amaçlandığı görülmektedir.

Komisyonumuzda Teklifin tümü üzerinde yapılan görüşmelerde;

Afrika’yla ortaklık politikasına dönen açılım stratejimiz kapsamında Kenya’nın Afrika Boynuzunda önemli bir oyuncu olarak görüldüğü,

Kenya’da 1.761 kayıtlı vatandaşımızın olduğu, TİKA’nın 2012-2018 yılları arasında Kenya’da yaklaşık 8,5 milyon dolar değerinde 200 proje gerçekleştirdiği, Kenya’nın öncelikleri doğrultusunda son dönemde sağlık alanındaki projelere ağırlık verildiği, ticaret hacmimizin 2002 yılındaki 10 milyon dolar düzeyinden geçtiğimiz yıl itibarıyla yaklaşık 250 milyon dolar seviyesini yakaladığı, çoğu KOBİ niteliğinde yaklaşık 40 Türk işletmenin bulunduğu ve burada firmalarımızın yaptığı yatırımlarının tutarının 25 milyon dolar civarında olduğu, müteahhitlik firmalarımızın bugüne kadar 400 milyon dolar değere yakın 11 proje üstlendiği,

Özellikle yenilenebilir enerji alanında potansiyeli yüksek olan bu ülke ile enerji alanında iş birliğinin geliştirilmesinde fayda olduğu, önümüzdeki dönemde Kenya’da 5 bin megavat ilave enerji ihtiyacının ortaya çıkacağı ve ülkenin özellikle yenilenebilir enerji yatırımlarına ihtiyaç duyacağı,

Ülkenin 2019'da Turkana Bölgesi'ndeki petrol sahalarından çıkarılan petrolü ihraç etmeye başladığı ve kendi petrol araştırmalarına ek olarak Güney Sudan ve Uganda'daki petrol kaynaklarının Kenya toprakları üzerinden taşınmasına yönelik projeleri de hayata geçirdiği,

Kenya'nın kendisini bölgesel bir enerji merkezi olarak konumlandırmaya çalıştığı,

Bu anlamda uzmanlığa ve yatırımlara ihtiyaç duyması nedeniyle Kenya'yla rüzgâr ve jeotermal enerji ile ham petrol işletme başta olmak üzere, enerji ve hidrokarbon alanlarında iş birliğimizin geliştirilmesinin ülkemize önemli yatırım fırsatları sunacağı,

Bu anlayışla Kenya'yla Enerji ve Hidrokarbon Alanında İş Birliğine İlişkin Mutabakat Zaptı'nın Cumhurbaşkanı Kenya'nın 2014 yılında ülkemize gerçekleştirdiği ziyaret sırasında imzalandığı,

Mutabakat Zaptı çerçevesinde oluşturulacak çalışma grubuyla, iki ülke arasında enerji alanında potansiyel iş birliği imkânlarının değerlendirileceği,

Mutabakat Zaptının petrol ve doğal gaz arama ve üretiminin geliştirilmesi ve teşviki; petrol ürünlerinin depolanması, pazarlanması ve dağıtımı; petrol altyapılarının inşası ve bakımı, doğal gaz altyapılarının yapımı ve bakımı, elektrik tesislerinin yapımı, yönetimi ve elektrik iletimi alanlarında ortak projeler geliştirilmesinin teşvikini öngördüğü,

Yine, Mutabakat Zaptıyla hidrokarbon politikalarının uygulanması ve geliştirilmesinden sorumlu yetkililerin ve uzmanların karşılıklı ziyaretlerinin ve enerji santralleri konusunda eğitim kurslarının da teşvik edildiği,

Mutabakat Zaptının yenilenebilir enerji alanında AR-GE faaliyetlerine, elektrik alanında sürdürülebilir kalkınmaya ve enerji verimliliğine yönelik projelerin geliştirilmesini öngördüğü,

Tarafların bu alanlarda uygulayacakları projelerin koşul ve şartları hususunda ayrı bir anlaşmayla mutabakata varmalarının gerekeceği,

Kenya hukuku çerçevesinde, Kenya makamları nezdinde bu Anlaşmanın onay sürecine tabi olmadığının tarafımıza iletildiği,

Mutabakat Zaptının ülkemizce onaylandığı takdirde hemen yürürlüğe gireceği,

Afrika açılımı ülkemizde 1998 yılında ilk defa Afrika Eylem Planı'yla gündeme gelmesi Afrika farkındalığı açısından bir milat olduğu, ülkemizin 2003 yılında ticari bakışla yeni bir beyanı ile 2005 yılında Afrika açılımı değerlendirildiğinde ortaya öncelikli ülkeler arasında Kenya'nın da çıktığı, Uganda'ya, Tanzanya'ya, Ruanda'ya erişim açısından bölgesinde Kenya'nın önemli jeopolitik varlığı;

Yenilenebilir enerjide alanında DEİK'in ve iş adamlarının teşvik edildiği, TEİAŞ ve TEDAŞ'da Kenyalı teknisyenlere eğitimlerin verildiği, ancak verilen eğitimlerin parça başı olduğu, sürdürülebilir hâle gelmesi için diğer devlet kuruluşlarımızla, TİKA ve Dışişleri Bakanlığı, eş güdüm içerisinde hareket etmek gerektiği,

ifade edilmiştir.

Komisyon üyesi milletvekilleri tarafından komisyonumuzda yapılan görüşmelerde ise;

Kenya halkının petrol gelirlerinin halka adil yünden yansımaması konusunda ciddi kaygılarının olduğu, Kenya Hükûmetiyle ikili anlaşmalar yaparken karşılıklı olarak daha şeffaf ve hesap verilebilir olmanın önemli olduğu ve ekolojik kaygıların ve çevreye verilen zararların, oradaki yerel halka verilecek olan zararların göz önünde bulundurulması gerektiği,

Afrika kıtasının geneli itibarıyla madenler ve hidrokarbon yataklarıyla alakalı ülkemizin yapmış olduğu herhangi maden arama, tespit ve çıkarma olup olmadığı,

dile getirilmiştir.

Hükümet adına yöneltilen soru ve iddialara ilişkin yapılan açıklamalarda;

Ekolojik açıdan dünyada ciddi bir samimiyetsizliğin olduğu, çevreyi en çok kirletenlerin dünyanın ekonomisine en çok katkıda bulunanlar olduğu, Paris Anlaşması'ndan sonra hâlâ istenilen noktaya gelişmiş ülkelerde gelinemediği, ancak yerel kaynaklarımızı en temiz şekilde kullanmak niyetinde olduğu,

Afrika riskli bir bölge olduğu için dünyadaki büyük şirketlerin maksimum faydayı minimum zamanda alıp riski minimize ederek çıkmak istedikleri, ülkemizin bakışı açısının uzun vadeli olduğu, burada Türkiye'nin kendi kültürüyle yoğurduğumuz bir iş modelinin oluşturulduğu, karşı tarafı eğitmeye ve öğretmeye dayalı, onlara katkıda bulunmaya dayalı bir iş modeli gözetildiği,

Afrika'ya açılmaya başlanıldığında MTA'nın madenlerin aramasını yapabildiği ancak satısını, ticaretini yapamadığı, bu nedenle MTA International'ın kurulduğu, şu an saha olarak Sudan, Nijer, Özbekistan ve Gine'de maden olasılıklarının arandığı,

Sondaj maliyeti, rezerv ispatı gibi süreçlerin 50 milyon dolar rakamlarına ulaşan maliyetlerle yapıldığı, rezerv ispatından sonra işletmeciliğinin yapılmasının kolay olduğu, bu yüksek maliyetlerin Türk maden şirketlerinin bölgeye gitmesini sınırladığı, dolayısıyla MTA olarak öncelikle finansal kolaylığı devlet olarak üstlenip özel sektörün de önünü açacak bir kurgu içinde oldukları,

belirtilmiştir.

Teklifin tümü üzerindeki görüşmelerin ardından Teklif ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek oy birliği ile maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Teklifin 1'inci, 2'nci ve 3'üncü maddeleri ile tümü redaksiyon yetkisiyle birlikte aynen ve oy birliği ile kabul edilmiştir.

Komisyon üyelerinden Karabük Milletvekili Niyazi Güneş, Gaziantep Milletvekili Ali Şahin, Balıkesir Milletvekili Mustafa Canbey, Ankara Milletvekili Asuman Erdoğan Teklif ile ilgili özel sözcü seçilmişlerdir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Volkan Bozkır</i>	<i>Ahmet Yıldız</i>	<i>Sena Nur Çelik</i>
İstanbul	Denizli	Antalya
Kâtip	Üye	Üye
<i>Ceyda Bölünmez Çankırı</i>	<i>Tulay Hatunoğulları Oruç</i>	<i>Asuman Erdoğan</i>
İzmir	Adana	Ankara
		(Bu raporun özel sözcüsü)
Üye	Üye	Üye
<i>Mustafa Canbey</i>	<i>Atilla Ödünç</i>	<i>Kamil Aydın</i>
Balıkesir	Bursa	Erzurum
(Bu raporun özel sözcüsü)		

Üye	Üye	Üye
<i>Utku Çakırözer</i>	<i>Ali Şahin</i>	<i>Mehmet Güzelmansur</i>
Eskişehir	Gaziantep	Hatay
(Bu raporun özel sözcüsü)		
Üye	Üye	Üye
<i>Ahmet Hamdi Çamlı</i>	<i>Yunus Emre</i>	<i>Ümit Özdağ</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
Üye	Üye	Üye
<i>Serpil Kemalbay Pekközegü</i>	<i>Niyazi Güneş</i>	<i>İsmail Özdemir</i>
İzmir	Karabük	Kayseri
(Bu raporun özel sözcüsü)		

İZMİR MİLLETVEKİLİ
BİNALİ YILDIRIM'IN TEKLİFİ

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE
KENYA CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ARASINDA ENERJİ VE HİDROKARBON
ALANINDA İŞBİRLİĞİNE İLİŞKİN
MUTABAKAT ZAPTININ ONAYLANMASININ
UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN
TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 8 Nisan 2014 tarihinde Ankara'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Kenya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Enerji ve Hidrokarbon Alanında İşbirliğine İlişkin Mutabakat Zaptı"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE
KENYA CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ARASINDA ENERJİ VE HİDROKARBON
ALANINDA İŞ BİRLİĞİNE İLİŞKİN
MUTABAKAT ZAPTININ ONAYLANMASININ
UYGUN BULUNDUĞUNA DAİR KANUN
TEKLİFİ**

MADDE 1- Teklifin 1'inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2- Teklifin 2'nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3- Teklifin 3'üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
İLE
KENYA CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ
ARASINDA
ENERJİ VE HİDROKARBON ALANINDA İŞBİRLİĞİNE
İLİŞKİN
MUTABAKAT ZAPTI

ÖNSÖZ

Bundan böyle tek tek “**Taraf**” ve birlikte “**Taraflar**” olarak adlandırılacak Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Kenya Cumhuriyeti Hükümeti:

İki ülke arasında mevcut olan yakın ve dostane ilişkileri **DİKKATE ALARAK**;

Taraflardan her birinin ilgili uluslararası yükümlülüklerine **SAYGI GÖSTEREREK**;

İki ülke arasında enerji ve hidrokarbon sektörlerindeki mevcut işbirliğini **KABUL EDEREK**;

Enerji ve hidrokarbon alanlarındaki bu işbirliğini hakkaniyet, karşılıklı saygı ve müşterek menfaatler ilkeleri temelinde güçlendirmeyi **ARZU EDEREK**;

Enerji ve hidrokarbon alanlarında ikili işbirliğini destekleyip teşvik etmek üzere Taraflar arasında kurumsal bir işbirliği ilişkisi için temel oluşturmayı **ARZU EDEREK**;

aşağıdaki hususlar üzerinde **ANLAŞMAYA VARMIŞLARDIR**:

MADDE 1
AMAÇ

İşbu Mutabakat Zaptının amacı, Tarafların uzmanlıklarını ve gelişim ihtiyaçlarını hesaba katarak, Taraflar arasında enerji ve hidrokarbon alanlarında işbirliğinin karşılıklı anlayış temelinde geliştirilmesini teşvik etmektir.

MADDE 2
YETKİLİ MERCİLER

1. Taraflar, işbu Mutabakat Zaptı'nın uygulanması amacıyla aşağıdaki yetkili mercileri görevlendirmiştir:

- (a) Türkiye Cumhuriyeti tarafında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı; ve
- (b) Kenya Cumhuriyeti tarafında ise Enerji ve Petrol Bakanlığı.

2. İşbu 2. Madde'nin 1. fıkrasında belirlenen yetkili merciler aşağıdaki hususlardan sorumlu olacaktır:

- (a) Program ve projelerin belirlenmesi;
- (b) İşbu Mutabakat Zaptı'nın uygulanmasına ilişkin ilerlemelerin gözden geçirilmesi ve rapor olarak Taraflara sunulması;
- (c) Program veya projelerin değerlendirilmesi ve sonuç ve tavsiyelerin Taraflara rapor edilmesi;

MADDE 3 İŞBİRLİĞİ ALANLARI

1. Taraflar, aşağıda sıralanan yollarla, enerji ve hidrokarbon alanında projeler ve işbirliği geliştirmeyi teşvik edeceklerdir:
- (a) Taraflar arasında aşağıdaki alanlarda ortak projelerin tespit edilmesi ve geliştirilmesi;
- (i) petrol ve gaz arama ve üretiminin geliştirilmesi ve teşviki;
- (ii) petrol türevlerinin depolanması, pazarlanması, taşınması ve dağıtımı
- (iii) petrol altyapılarının inşası ve bakımı;
- (iv) gaz altyapılarının inşası ve bakımı ile gaz teknolojilerinin uygulanması ve
- (v) elektrik tesislerinin inşası, yönetimi ve elektrik iletimi
- (b) Hidrokarbon politikalarının geliştirilmesi ve uygulanmasından sorumlu politika belirleyiciler ve teknik uzmanların karşılıklı ziyaretleri;
- (c) Her iki Tarafın uzmanları için hidrokarbonlar, hidroelektrik enerji santralleri ve termik enerji santralleri sanayisinde ihtisas eğitim kurslarının teşvik edilmesi;
- (d) Enerji ve hidrokarbon alanlarında yatırımları çekmek amaçlı çalıştay, konferans ve sergilere müşterek katılım;
- (e) Aşağıdaki hususlarda yenilenebilir enerji alanında projeler geliştirilmesi;
- (i) araştırma ve geliştirme;
- (ii) elektrik alanında sürdürülebilir kalkınma ve yoksulluğun hafifletilmesi;
- (iii) enerji verimliliği.
1. Taraflar, işbu Mutabakat Zaptı kapsamında işbirliğinin bir parçası olarak taahhüt altına alınan herhangi bir program veya projenin uygulanmasına ilişkin koşullar ve şartlar üzerinde ayrı bir anlaşmayla mutabakata varacaklardır.

MADDE 4 ÇALIŞMA GRUPLARI

1. Taraflar, müşterek işbirliği planlarının gerçekleştirilmesi ve ayrıca işbu Mutabakat Zaptı'nın 3. Maddesinde belirtilen alanlarda gerçekleştirilecek çalışmaların uygulanması ve analizi amacıyla, uygun olduğunda, bir çalışma grubu (bundan böyle "**Enerji ve Hidrokarbon Çalışma Grubu**") olarak amaçacaktır) tesis edeceklerdir.
2. Enerji ve Hidrokarbon Çalışma Grubunun toplantı gündemi, yeri ve zamanı hakkında Taraflar karşılıklı mutabakat sağlayacaklardır.

MADDE 5 YATIRIM

1. Taraflar, enerji ve hidrokarbon alanlarında kamu ve özel sektör yatırımcıları için çok sayıda potansiyel yatırım alanı olduğu hususunda hemfikirler.
2. Taraflar, ilgili şirketlerini her iki ülkede enerji ve hidrokarbon sektörlerine yatırım yapmaları için teşvik edeceklerdir.

**MADDE 6
HARCAMALAR**

1. Taraflar, her bir Tarafın ülkesinde geçerli ilgili mevzuatı ve bu hedef için tahsis edilen fonlar çerçevesinde işbirliği yapacaklardır.
2. Taraflar, üzerinde mutabık kalınan alanlarda, seyahat masrafları uzmanı gönderen Tarafca karşılanacak şekilde uzman değişimi sağlayacaklardır.

**MADDE 7
RAPORLARIN YAYINLANMASI VE GİZLİLİK**

1. İşbu Mutabakat Zaptı kapsamında yürütülen işbirliğine ilişkin spesifik programların henüz kamu malı olmayan ürün veya sonuçları Taraflarca gizli tutulacaktır.
2. Taraflardan biri, bu tür ürün veya sonuçları üçüncü bir tarafla paylaşmak isterse, önceden diğer Tarafın yazılı olurunu alacaktır.
3. İşbu Mutabakat Zaptı kapsamında yürütülen işbirliğine ilişkin spesifik programların ürün veya sonuçları, ancak Tarafların yazılı rızasıyla yayınlanabilir.

**MADDE 8
İHTİLAFLARIN HALLİ**

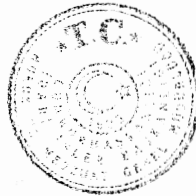
İki Taraf arasında, işbu Mutabakat Zaptı'nın yorumlanması, uygulanması veya yürütülmesinden doğan herhangi bir ihtilaf, Taraflar arasında diplomatik yollardan yapılacak istişareler veya müzakereler yoluyla dostane biçimde çözümlenecektir.

**MADDE 9
DEĞİŞİKLİK**

İşbu Mutabakat Zaptı, Tarafların karşılıklı rızasıyla, herhangi bir zamanda değiştirilebilir. Değişiklikler, işbu Mutabakat Zaptı'nın 12. Maddesi'nin 1. fıkrasında düzenlenen hukuki prosedür uyarınca yürürlüğe girecektir.

**MADDE 10
İHBARNAMELER**

İşbu Mutabakat Zaptı'na ilişkin herhangi bir ihbarname yazılı olarak diplomatik kanallarla işbu Mutabakat Zaptı'nın 2. Maddesi'nin 1. fıkrasında belirlenen yetkili merciler vasıtasıyla iletilecektir.

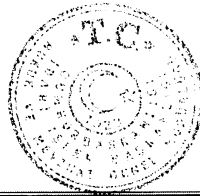

MADDE 11
FİKRİ MÜLKİYET

Taraflar, ilgili ulusal mevzuatları ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ve/veya Kenya Cumhuriyeti'nin taraf oldukları uluslararası antlaşmalar uyarınca, işbu Mutabakat Zaptı kapsamında transfer edilecek veya oluşturulacak fikri mülkiyet haklarının etkin bir şekilde korunmasını sağlayacaktır. İşbu Mutabakat Zaptı amaçları kapsamındaki fikri mülkiyet, 14 Temmuz 1967 tarihinde Stockholm'de imzalanan Dünya Fikri Mülkiyet Örgütünün Kurulmasına dair Sözleşmenin 2. Maddesinde belirtilen anlamı taşıyacaktır.

MADDE 12
YÜRÜRLÜĞE GİRME, SÜRE VE SONLANDIRMA

1. İşbu Mutabakat Zaptı, Tarafların anılan belgenin yürürlüğe girmesi için gerekli olan kendi iç yasal usullerinin tamamlandığını diplomatik yollarla bir diğerine yaptıkları son yazılı bildirim alındığı tarihte yürürlüğe girecektir.
2. İşbu Mutabakat Zaptı, 5 (beş) yıl süre ile yürürlükte kalacak ve süresinin bitiminden en az 30 (otuz) gün önce Taraflardan biri işbu Mutabakat Zaptı'nı sona erdirmeye niyetini diğer tarafa diplomatik yollarla yazılı olarak bildirmediği takdirde, 5 (beş) yıllık süreler için kendiliğinden uzayacaktır.
3. Bu Mutabakat Zaptı, herhangi bir Taraf'ça, işbu Mutabakat Zaptını feshetmeye ilişkin niyetini 6 (altı) ay önceden yazılı olarak diğer Taraf'a diplomatik yollarla iletmek kaydıyla her an feshedilebilir.
4. İşbu Mutabakat Zaptı sonlandırıldığında, işbu Mutabakat Zaptı'nın veya işbu Mutabakat Zaptı uyarınca Taraflarca yürürlüğe konulan herhangi bir anlaşmanın hükümleri, işbu Mutabakat Zaptı çerçevesinde üstlenilmiş veya başlatılmış herhangi bir mevcut veya sona ermemiş yükümlülük veya programa hükmetmeye devam edecektir. Bir önceki cümlede belirtilen yükümlülükler veya programlar tamamlanmaya kadar bu tür yükümlülükler veya programlar, işbu Mutabakat Zaptı halen yürürlükteymiş gibi devam ettirilecektir.

İşbu Mutabakat Zaptı, **YUKARIDAKİ HUSUSLAR MUVACEHESİNDE**, ilgili Hükümetlerin bu konuda tam yetkili temsilcileri tarafından her biri aynı derecede geçerli olmak üzere iki asıl nüsha halinde Türkçe ve İngilizce olarak imzalanmıştır. Yorum farklılıkları olması halinde İngilizce metin geçerli olacaktır.

8 Nisan 2014 tarihinde Ankara'da imzalanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti
Adına

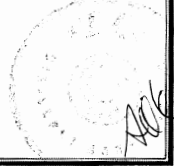
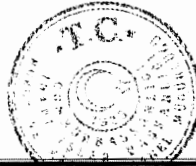

Taner YILDIZ
Enerji ve Tabii Kaynaklar
Bakanı

Kenya Cumhuriyeti Hükümeti
Adına

Amb. Amina C. MOHAMMED
Dışişleri ve Uluslararası Ticaret
Bakanı

TBMM Basımevi - 2020